

uit: Inventaris kleine kloosterarchieven // 1132/1238 = 1595))
 (25) Benedictijner mannenklooster St. Odulfus te Staveren (1132-1456)

PB E.5457

Inventaris

inv. nr.

1

~~CR 7~~

Akte waarbij Andreas, bisschop van Utrecht, de status van kerk en klooster te Staveren vastlegt, 1132; met akte van bekrachtiging door paus Innocentius IV, 1245, 13^e eeuw's afschrift.

1 stuk

N.B. Regesten in: Colmjon, Register van oorkonden die in het Charterboek van Friesland ontbreken tot het jaar 1400 (leeszaalbibliotheek 85), n.º 30 en 71, en: Brom, Regesten betreffende het Sticht Utrecht (694-1301), n.º 338 en 1028.

Zie Oppermann, in: Bijdr. v/h Inst. v. M.E. Gesch. der Rijksuniv. te Utrecht III (1920) p.212 e.v.; Van Buijtenen, in: Arch. v/d Gesch. v/d Kath. Kerk in Nederland IX (1967) p.198 e.v.

2 ~~CR 7~~

Cartularium, 1132-1456, 15^e eeuw's afschrift.

1 deel

N.B. Regesten in: Colmjon n.º 30 (=Brom 338), 63 (=Brom 917), 64 (Brom 916), 66 (=Brom 977), 69, 71 (=Brom 1028), 72, 73, 78 (=Brom 978), 84, 88 (=Brom 1504), 99⁺, 100⁺, 103 (=Brom 2117), 104, 108 (=Brom 2233), 111 (=Brom 2314), 126 (=Brom 2733), 127, 132 (=Brom 2748), 133 (=Brom 2749), 139 (Brom 2837), 145 (=Brom 2956), 149, 165, 175, 181, 182, 183, 188, 197, 227, 270, 277, 281, 294, 378.

⁺ Colmjon n.º 99 en 100 onjuist gedateerd: zie rg.3.

Regesten van stukken die niet door Colmjon en Brom zijn beschreven in de regestenlijst.

Regestenlijst

1 1248

~~CR 7~~

Wilhelmus, Rooms koning, bevestigt wegens de verdiensten van de Friezen bij het beleg van Aken de privileges hun door zijn voorganger Karolus koning geschonken.

Datum: *Inditio sextis Anno vero Regni nostri prime.*

Afschrift in cartularium n.º 26.

N.B. Verl. Colmjon n.º 36 en 70 = rg.10 en 11.

2 september (1)413

~~en~~

Mathias, bisschop van Buduane (i.p.i.).^{*} wijbisschop van Fredericus, bisschop van Traiectum, verklaart het beeld van de Heilige martelaar Herasmus, dat zich bevindt in de kerk van de Heilige Maagd Maria te Stauria, gewijd te hebben en verleent allen die op met name genoemde feestdagen genoemde kerk bezoeken of haar een schenking doen een aflaat van 40 dagen.

Anno Domini CCCC^o XIIJ^o die ( ) mensis septembris.

Afschrift in cartularium p.27, n° 15.

3 25 februari 1415

~~en~~

Fredericus, bisschop van Traiectum, geeft abt, prior en broeders van het klooster van St. Odulphus, voorheen gelegen buiten de muren van de stad Stauria, maar door een vijandelijke aanval verwoest en van zijn goederen beroofd, toestemming binnen de stad een nieuw klooster met kerk en kerkhof te bouwen, met behoud van al hun oude rechten, en verleent allen die het klooster bezoeken of schenkingen doen een aflaat van 40 dagen.

Datum Anno Domini M^o CCCC^o XV° in crastino beati Mathie apostoli.

Afschrift in cartularium p.6, H.

N.B. Bekrachtiging van deze akte door paus Martinus V in afschrift op n.7, I; door Colmjon (nr.99) ten onrechte gedateerd op 22 april 1281 i.p.v. 21 april 1418; ook moet Colmjon n° 100 gedateerd worden op 28 april 1418 i.p.v. 29 april 1281.

4 8 maart 1415

~~en~~

Mathias, bisschop van Buduane (i.p.i.).^{*} wijbisschop van Fredericus, bisschop van Traiectum, verklaart het kerkhof van de nieuwe kerk van St. Odulphus te Stauria en twee altaren daarin gewijd te hebben en verleent allen die hun doden op genoemd kerkhof zullen begraven of voor de aldaar begraven bidden of die op met name genoemde feestdagen genoemde altaren en de daar gecelebreerde missen zullen bezoeken of daaraan een schenking doen, een aflaat van 40 dagen.

Datum et actum Anno Domini millesimo quadringentesimo quinto decimo mensis Martii die vero octavo etc.

Afschrift in cartularium p.33, n° 24.

ip... in partibus infidelium ...

1 april 1418

~~CR-1~~

Antonius Portuensis, episcopus Bononiensis, Johannes Ragusinus, priester van St. Sixtus, Angelus Veronensis, priester van St. Petrus en Marcellinus, Thomas Tricaraensis(?), priester van St. Johannes en Paulus, Petrus de Fuxis(?), priester van St. Stephanus in Celi monte, Gabriel Senensis, en Ludovicus, diaken van St. Adrianus, kardinalen, verlenen aan allen die het klooster van St. Odulphus en de kapel van het Heilig Bloed te Stauria tijdens met name genoemde feestdagen bezoeken, dan wel aan klooster en kapel een schenking doen, een aflaat van 100 dagen.

Datum Constancie provincie (sic!) Maguntinensis Sub Anno a natiuitate Domini M^o CCCC^o XVIIJ^o Indictione XI die vero prima mensis Aprilis Pontificatus sanctissimi in Christo patris domini nostri Martini diuina prouidentia pape quarti (sic!) Anno primo.

Afschrift in cartularium n.26, n. 14.

N.B. Vgl. rg.7.

6 21 april 1418

~~CR-1~~

Paus Martinus (V) bekrachtigt de door wijlen bisschop Arnoldus van Traiectum bekrachtigde overeenkomst tussen priesters, advocaten, burgemeesters en de hele gemeente van Wolderchem en de abt en het convent van St. Odulphus te Stauria in Oostfriesland betreffende eigendom en bediening van de parochiekerk van Wolderchem (Colmjon 277).

Datum Constancie XI kalendas maij Pontificatus nostri Anno primo.

Afschrift in cartularium p.16.

N.B. Vgl. rg.8.

7 5 mei 1418

~~CR-1~~

Antonius Portuensis, Bononiensis episcopus, Antonius Araleensis, priester van St. Susanna, Angelus Veronensis, priester van St. Petrus en Marcellinus, Thomas, priester van St. Johannes en Petrus Clemens, kardinalen, verlenen aan allen die de kapel van het klooster van St. Odulphus te Stauria tijdens met name genoemde feestdagen bezoeken, of aan kapel of klooster een schenking doen, een aflaat van 100 dagen.

Datum Constancie provincie Maguntinensis Sub Anno a natiuitate Domini M^o CCCC^o XVIIJ^o Indictione XI die vero quinta mensis Maij Pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini pape Quinti Anno primo.

Afschrift in cartularium p.27, n°. 14.

N.B. Vgl. nr.5.

8 10 augustus 1428 ~~ca. 14~~

Priesters, advocaten, burgemeesters en de hele gemeente van Wolderchem in Oestfrisia hernieuwen en bekrachtigen hun overeenkomst met abt en convent van St. Odulphus in Stauria (d.d. 14 oktober 1353: Colmjon 277) betreffende eigendom en bediening van hun parochiekerk.
Datum Anno Domini M^o CCCC^o vicesimo octavo ipso die sancti Laurentij martiris.

Afschrift in cartularium p.17, T.

N.B. Het origineel was gestoken door de akte van 1353.

Vgl. nr.6.

9 9 juni 1440 ~~ca. 14~~

Prelaten en recht en raden van de landen en steden van Oestergo en Westergo sluiten een overeenkomst betreffende de behandeling van geschillen, waarin geestelijken betrokken zijn, voor het wereldlijke gerecht.
Int jaer ons heren M^o CCCC^o ende XL feria quinta post Bonifacij.

Afschrift in cartularium n.19.

N.B. Een Friese versie van deze oorkonde gedrukt in Charterboek I 719 (abusievelijk gedateerd februari 1440) en Sigma II 25 (abusievelijk gedateerd 10 juni 1440).

10 21 oktober 1456 ~~ca. 14~~

M.N., notaris, geeft vidimus van een oorkonde, hem voorgeleed door Petrus Allardi, burger van Sneke, en Theodoricus Iohannis, licentiaat in het kanoniek recht en priester te Boelwerdia, waarvan een Nederduitse vertaling hierna is toegevoegd (nr.11).

Inno et nativitate eiusdem Domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto Indictione quinta Pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Calixti divina providentia pape, tercij Inno eius 2° die vero Jouis vicesima prima mensis octobris hora quasi nona ante meridiem.

Gedrukt: Pax Groningana, Gron. 1975

Afschrift in cartularium n.37.

N.B. Vgl. nr.1. Origineel in Gemeentearch. Groningen,
Reg. Febr. 1456 f

11 z.d.

~~GR I~~

Kaerl, koning van Franckricke en keizer te Roem, verklaart dat hij de Friezen heeft vrijgesteld van iedere lantsheer en alle "clepschulde" ~~van~~ ^{d.i. jaarlijkse} een ^{jaarlijkse} Gijns van 20 pond.

Afschrift in cartularium p.38.

Vgl. rg.1 en 10.

Origineel in Gemeentearchief Groningen, Reg. Feith 1456.9

GEDRUKT: Pax Groningana, Grins 1975.

KL. HEMELUM

(11) Benedictijner dubbelklooster St. Nicolaas te Hemelum (1483-1576)

Inventaris

Algemeen

inv. nr. 1 ~~CR 3~~ rg.9
 Akte van volmacht vanwege de abt van Hemelum voor de abt van Foswerd om het klooster op de landdag te vertegenwoordigen, 1553.
 1 charter

Eigendommen en financiën

2 ~~CR 2^e afd. 1~~ rg.1
 Akte van transport door de abt c.s. aan Allert Olfertsz. van een rente uit kloostergoederen te Bakhuizen, 1483.
 1 charter

3 ~~CR 2^e afd. 2~~ rg.2,3,4
 Vidimus van een akte van transport d.a. 1486 door het klooster aan Wytia en Sytia Harinxma van een hypotheek op land te Tirns en van een akte van bekrachtiging d.a. 1488 door de abten van Oldeklooster en Foswerd, 1488.
 1 charter

4 ~~CR 4~~ rg.5,6
 Stukken betreffende een geschil tussen het klooster en zijn meiers en crediteuren over vorderingen, 1550.
 2 stukken

5 ~~CR 2~~ rg.7,8,10
 Akte van transport door Lubbert Gerloffsz. aan Jr Frederick de Horn van 18 hoofd land, 1553; met een akte van overeenkomst tussen Lubbert Gerloffsz. en de abt betreffende de huur van hetzelfde land en een kwitantie van de abt aan Lubbert, 1552.
 2 charters en 1 stuk

6 ~~CR 2^e afd. 3~~ geen rg.
 Register van verhuurde landerijen in Gaasterland, Hemelumer Oldeferd en

Wymbritseradeel, (voor 1562).

1 deel

N.B. Verschillende bladen beschadigd.

Met aantekeningen over huurvoorwaarden d.a. 1562 en opgave van meiers d.a. 1598.

- 7 ~~OR 4~~ rg.11
 Akte van overeenkomst tussen het klooster en Jr Frederick de Horn betreffende de huur van 2 kampen land te Hemelum, 1556.
 1 charter
- 8 ~~OR 5~~ rg.12
 Akte van schuldbekentenis door de abt aan Frederick de Hoorn van 70 Duitse daalders, 1566.
 1 charter
- 9 ~~OR 6~~ rg.13
 Akte van overeenkomst tussen de abt en Albert Jousz. te Hemelum betreffende de huur van 2 hoofd land, 1568, notarieel afschrift 1582.
 1 stuk
- 10 ~~OR 7, 3^eafd.1~~ rg.14,15
 Akte van transport waarbij het klooster en Joachim Hoppers huissteden te Hemelum ruilen, 1571; met een rekest van de kelner aan de bisschop van Leeuwarden hem te willen steunen in zijn proces tegen Regnerus Hoppers, gemachtigde van Joachim, (1570-1576), concept.
 1 charter en 1 stuk

Concordans

OR	inv.	rg.	OR	inv.	rg.
1	4	5,6	9	naar Statenarch. Gf 63 XV 1	
2	5	7,8,10	10	naar Statenarch. Gf 63 XV 3	
3	1	9	2 ^e afd.1	2	1
4	7	11	2 ^e afd.2	3	2,3,4
5	8	12	was: Verzameling aanwinsten 60		
6	9	13	2 ^e afd.3	6	geen rg.
7	10	14	2 ^e afd.4	naar Statenarch. Gf 63 XV 4	
8	naar Statenarch. Gf 63 XV 2		3 ^e afd.1	10	15

N.B. 3^e afdeling Gabbema

Regestenlijst

- 1 4 april 1483 inv.2 ~~OR 2^eafd. J~~
 Theodricus, abt van Staveren en Hemelen, Sibodus, prior van Staveren, heer Merten, prior van Hemelen, heer Agga, kelner van Hemelen, Andries, kelner van Hemelen, heer Gherrijd, pastoor te Hemelen, en de raadslieden van de conventen Staveren en Hemelen verklaren verkocht te hebben aan Allert Olfertsz. een losrente van 35 schilden 's jaars uit de kloostergoederen te Bachusen.
 Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende drie ende tachtich op sinte Ambrosius dach.

Origineel op perkament met het kapittelzegel en dat van heer Agga in groene was, beide geschonden.

N.B. Naar alle waarschijnlijkheid is deze rentebrief niet afgelost en behoort dus niet in het archief van de abdij Hemelum.

- 2 21 januari 1486 inv.3 ~~OR 2^eafd. 2~~
 Aggha, abt te Staerem en Hemlem, kelners en conventualen geven Wytia Haringhsz. Harinxma te Snytze en Sytia Epaz. Harinxma in der Ylze hypotheek op Joritsmagued te Ternse.
 Jnt jeer ws heren M^o cccc^o sex ende tachtich op sinte agneta dey virginis.

Opgenomen in een vidimus d.d. 28 september 1488 (rg.4).

GEDRUKT: Sipma IV 69

- 3 25 september 1488 inv.3 ~~OR 2^eafd. 2~~
 Hermannus, abt van Antiquum Claustrum, en Hermannus, abt van Fossewert, visitatoren van Hemelum, geven consent op de overeenkomst d.d. 21 januari 1486 (rg.4).
 Acta sunt hec anno currenti octuagesimo octavo feria quinta ante festum sancti mychaelis.

Opgenomen in een vidimus d.d. 28 september 1488 (rg.4).

GEDRUKT: Sipma IV 69

- 4 28 september 1488 inv.3 ~~OR 2^eafd.2~~
Folkerus Symonis Haghedoern Snekensis, notaris, geeft vidimus van de akte d.d. 21 januari 1486 (rg.2) met de marginale aantekening daarbij d.d. 25 september 1488 (rg.3).
Anno a natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo Indictione sexta mensis septembris die eius uicesima octaua.

Origineel op perkament met notarismark.

GEDRUKT: Sipma IV 69

N.B. Bij Sipma abusievelijk gedateerd op 20 september.

- 5 (na 26 juli 1550) inv.4 ~~OR 1~~
Pieter van Dekama geeft verslag van een comparitie, ingevolge appointment d.d. 26 juli (15)50 van het Hof op een rekest van Lubbert Gerloffz. namens de conventualen van Hemelum, van meiers en crediteuren van het convent, ter verificatie van hun vorderingen op de abt van Hemelum, heer Joannes de Buscoducijs.

Origineel op papier.

N.B. Het stuk is beschadigd.

Vgl. rg.6.

- 6 21 november (15)50 inv.4 ~~OR 1~~
Pieter van Dekama geeft verslag van het verhoor van de abt van Hemelum betreffende de schulden van het klooster, in tegenwoordigheid van de door het Hof aangestelde rentmeester en de pastoors van Koudum en Hemelum als senioren van het convent.
O(p) huijden den xxi Nouembrys Anno 1.

Origineel op papier.

N.B. Het stuk is beschadigd en onvolledig.

Vgl. rg.5.

- 7 30 december 1552 inv.5 ~~OR 2~~
Cornelius de Traiecto, abt te Staveren in Hemelum, verhuurt voor 4 jaar (mei 1553 - 1557) aan Lubbert Gerloffsz., secretaris van Staveren, 9 hoofd land in de Westerfenne van de corpuslanden en 9 hoofd miedland in Hommewair tegen vooruitbetaling van bijna de gehele huurprijs ter

voldoening van een achterstallige vordering van heer Pieter van Deke-
ma, ridder en raad in het Hof, terzake van opmeting der conventslanden
enz.

Opten naestlesten Decembris anno XV^c ende twee ende vyfflich.

Origineel op papier met het opgedrukte abtszegel in rode was
onder papierruit (onduidelijk) en de handtekening van de oor-
konder.

N.B. Vgl. rg.8 en 10.

- 8 (30) december (15)52 inv.5 ~~OR 2~~
Cornelius de Traiecto, abt te Staveren in Hemelum, verklaart ontvangen
te hebben van Lubbert Gerloffz. de somma van 100 Caroliguldens terzake
van 4 jaar huur van 18 hoofd land ingevolge huurcontract van (30) de-
cember (15)52 (rg.7).
Actum te Hemelum optendach als boven (lestleden Decembris anno etc. LII).

Origineel op papier met de handtekening van de oorkonder.

- 9 7 januari (15)53 inv.1 ~~OR 2~~
Cornelius de Traiecto, abt te Staveren in Hemelum, verleent volmacht
aan heer Gerrit Wit, abt en prelaat van het klooster te Betharien in
Foswert, om namens zijn convent op de landdag te Lewarden, beginnende
10 januari d.a.v., aan de besprekingen van prelaten, staten en steden
van Vrieslant en hun gedeputeerden deel te nemen en besluiten te nemen
op de voorstellen namens de keizer gedaan.
Opten VII^{en} Januarij anno etc. LIII.

Origineel op papier met het opgedrukte officiezegel van de
abt in rode was onder papierruit en de handtekening van de
oorkonder.

GEDRUKT: Charterboek III 306

- 10 8 februari 1553 inv.5 ~~OR 2~~
Lubbert Gerloffsz., secretaris te Staveren, draagt aan Jr. Frederick de
Horn, K.M. drossaard aldaar, over zijn rechten uit een huurcontract d.d.
30 december 1552 (rg.7) en kwiteert hem voor de vooruitbetaalde huur-
prijs.
Opten VIII^{en} February anno XV^c drienvyfflich.

Origineel op papier met de handtekening van de oorkonder.

GEDRUKT: Charterboek III 312

- 11 9 april 1566 inv.7 ~~OR 4~~
 Heer Nicolaus Landensis, abt van Staveren in Hemelum, Sebastianus Goudanus, prior en senior, frater Antonius Schindel en Cornelius Wyck, capitularen van het convent Hemelum, verklaren schuldig te zijn aan Jr. Frederyck de Hoern, K.M. drossaard op het blokhuis van Staveren en grietman van Hemelum Olphaert en Noerdwolden, de somma van 319 - 10 Caroliguldens wegens geleverde levensmiddelen en geleend geld en geven hem daarvoor gedurende 6 jaar opnieuw in huur (met vernietiging van het huurcontract d.d. 19 januari 1563 met wijlen de abt heer Nicolaus van Herderen) 2 kampen corpusland te Hemelum, ten westen en noorden van de Hynxtecamp.
 Binnen Hemelum den IX^{en} Aprilis A^o. XV^c ses ende tsestich.

Origineel op papier met het opgedrukte officiezegel van de abt in rode was onder papierruit en sporen van het opgedrukte conventszegel in groene was, alsmede de handtekeningen van de eerste drie oorkonders en van fr. Henricus Traiectensis, pastoor van Staveren.

N.B. Vgl. rg.10 en 12.

- 12 14 juni 1566 inv.8 ~~OR 5~~
 Nicolaus van Landen (Landensis), abt van Stauria in Hemelis, verklaart schuldig te zijn aan Ffrederyck de Hoern, drossaard op het (blokhuis van) Staveren, de somma van 70 Duitse daalders wegens 2 aan het convent Hemelum geleverde paarden.
 Binnen Hemelum op huyden den XIII^{en} Junij a^o. XV^c ses ende tsestich.

Origineel op papier met de handtekeningen van de oorkonder en van Mr. Joannes Hottzez. en Gerryt Olferts.

N.B. Een hoek is afgescheurd.

Vgl. rg.10 en 11.

- 13 16 februari 1568 inv.9 ~~OR 6~~
 Nicolaus Landensis, abt van Staveren in Hemelum, verhuurt voor 1 jaar aan Albert Jousz. te Hemelum 2 hoofd land in de Groote Moonckefenne op

het westen van de kerkeburen en verklaart dat deze voor hem aan de vorige huurder een voorschot van 50 Caroliguldens, verstrekt aan zijn voorganger heer Nicolaus de Herderen, heeft terugbetaald, voor de rente waarvan hij de huurprijs mag inhouden.

Den sestienden dach Februarij anno XV^c achtende t zestich.

Notarieel afschrift op papier d.a. 1582.

14 15 november 1571

inv.10

~~CR 7~~

Heer Nicolaus Landensis, abt van Staveren in Hemelen, heer Anthonius Schijndel, prior in Hemelis, en de gemene capitularen van het convent Hemelen dragen over aan heer Joachim Hoppers, ridder, heer van Dalem en bewaarder van 's konings zegel der Nederlanden, 2 huissteden in de kerkburen te Hemelum in ruil voor 2 andere op het noorden van die kerkburen en nemen ter compensatie van het verschil in pacht opbrengst o.m. de verplichting tot onderhoud van 2 roeden zeedijk op zich.
Den vijftienden dach Novembris a^o XV^c een ende tsoeventich.

Origineel op papier met het opgedrukte conventszegel(?) in groene was en de handtekeningen van de prior, van fr. Henricus Ossensis, pastoor te Koudum, fr. Fredericus Campensis en Reyn Hoppers, gelastigde van heer Joachim; signet en handtekening van de abt, hoewel aangekondigd, ontbreken.

N.B. Vgl. rg.15.

15 (1570 - 1576)

inv.10

~~CR 3e ad. 1~~

Heer Hendricus Traiectensis, kelner van de abdij van Stauria in Hemelis, wendt zich tot heer Cunerus Petri à Brouwershaven, bisschop van Frisia, met het verzoek te willen bevorderen dat zijn procedure tegen Regnerus Hoppers (handelend namens Dr. Joachimus Hoppers), wegens diens inbreuken op zijn beheersrecht over de goederen van de abdij, thans in handen gesteld van de raadsheer Hieronimus Hania, met spoed wordt behandeld, en Hoppers te willen aansporen middelerwijl zijn onwettige handelingen te staken.

Concept (?) op papier.

N.B. Voor de datering vgl. de ambtstijd van de bisschop (1570-1578) en van raadsheer Hania (aangesteld 1569, overleden voor 7 augustus 1576).

Vgl. rg.14.